

אמירת לדוד ה' אורי

מעלת אמירתו

ב"משנה ברורה" (סימן תקפ"א סק"ב) מובא המנהג לומר בכל יום בחודש אלול עד שמיני עצרת אחרי התפילה את מזמור כ"ז בתהילים "לדוד ה' אורי וישעי וגו'", (ועיין ב"מעשה רבי" על הגר"א זיע"א סימן נ"ג). המקור הראשון למנהג זה הוא בספר הקדמון "שם טוב קטן" (נדפס בזולצבאך שנת תס"ו) לרבי בייניש הכהן בש"ט מקראטשין ז"ל עמ' ט' שכתב וז"ל: וצריך להזהר מאוד ומאד שיאמר זה המזמור ערב ובוקר מר"ח אלול עד אחר שמחת תורה, אזי הוא מובטח שיוציא ימיו ושנותיו בטוב, ויערב לו, ויכניע על ידי זה כל המקטרגים, והטעם כי מר"ח אלול נפתחו י"ג מקורות וי"ג מידות הרחמים וכו', עכ"ל.

ב"סידור הארז"ל" שסודר ע"י רבי שבתאי מרשקוב ז"ל כתב וז"ל "כל האומר מזמור כ"ז לדוד ה' אורי וגו' מר"ח אלול עד אחר שמחת תורה, ערב ובוקר דבר יום ביומו, אזי הוא מובטח וכו' ומבטל מעליו כל גזירות קשות ורעות, ויוצא בדימוס זכאי בדין, ועי"ז יכניע כל המקטרגים, כי בר"ח אלול נפתחים י"ג מקורות מיי"ג מכילין דרחמי", עכ"ל.

החיד"א ז"ל בספרו "מורה באצבע" (סימן ל"ז) כתב, שטוב לומר מזמור זה כל השנה ובפרט בימים אלו, וז"ל: מנהג טוב לומר אחר כל תפילה מזמור לדוד ה' אורי וישעי, ובפרט מר"ח אלול עד הושענא רבא, עכ"ל. וכן כתב גם בספרו "סנסן ליאור" בסוף הספר וז"ל: להצלחה ולשמירה יאמר מזמור לדוד ה' אורי וישעי וגו' כולו מר"ח אלול עד מוצאי יוה"כ וכן בהושענא רבא, וכן הוא המנהג בעיה"ק חברון, ומה טוב לאומרו כל השנה אחרי שמונה עשרה, ולפחות כל יום יאמרו כוונה אחר תפילת שחרית, וימצא חיים, עכ"ל.

מנהגי אמירתו

מנהגים חלוקים יש בזה ;

א. אם לאומרו בשחרית ובמנחה או בשחרית וערבית, עיין בשו"ת "דברי מלכיא"ל" שהסביר טעמי מחלוקת זו, ומנהג נוסח אשכנז לאומרו בשחרית וערבית ומנהג נוסח ספרד לאומרו בשחרית ומנחה, ובלשון הקדמונים ז"ל הנ"ל מוזכר "בוקר וערב" ולא פירשו אם הכוונה של "ערב" היא של ערבית או של מנחה.

ב. יש חילוקי מנהגים אם לאומרו אחרי "שיר של יום" או אחרי "אין כאלוקינו", וזהו ג"כ תלוי בנוסח אשכנז ונוסח ספרד, ויעויין בס' "מטה אפרים" סימן תקפ"א אלול שכתב וז"ל: בין "שיר של יום" ל"אורי וישעי" יש להפסיק באמירת קדיש בכל ענין, שלא יהיה נראה שגם, "אורי וישעי" הוא משיר של יום, עכ"ל. וכן כתב בסידור היעבי"ץ וז"ל. ויפסיק בין שיר של יום ובין לדוד אורי וגו' בקדיש עכ"ל.

כמו כן נחלקו המנהגים - עד מתי לאומרו. בדברי הקדמונים ז"ל הנ"ל מבואר שהיו אומרים זאת מר"ח אלול עד אחרי שמחת תורה, וכן כתב במטה אפרים שם. ואכן, בדברי החיד"א הנ"ל הזכיר רק הושענא רבא ולא שמיני עצרת, וכן בספר "שער הכולל" כתב עפ"י הקבלה שאומרים מזמור זה רק עד ליל שמיני עצרת, ועי' במשנה ברורה שם סימן תקפ"א סק"ב.

טעם אמירתו

טעם המנהג לומר מזמור זה בימים הללו, כתבו בקיצור שולחן ערוך סימן קכ"ח ס"ב וספר "אלף למטה" על המטה אפרים (שם סימן תלקפ"א ס"ו) וז"ל: יסוד המנהג עפ"י מדרש רבה ויקרא פ"א אמור כ"ט, ג', "אורי" בראש השנה "וישעי" ביום הכפורים ואח"כ "כי יצפנני בסוכה" שהוא רמז לסוכות, עכ"ל. אולם בס' "ברוך שאמר" על התפילה עורר על זה, שהרי במדרש רבה ויקרא כ"א. א', נדרש מזמור זה גם על יציאת מצרים - ואם כן, למה לא תיקנו לומר מזמור זה גם בפסח? ועוד, הרי יש הרבה פסוקים בתנ"ך שנדרשו על ר"ה ויוה"כ"פ, ולא קבעו לנו לאומרום בימים אלו כל יום!! וצ"ב.

ואכן, בספר "פנים יפות" עה"ת לבעל ההפלאה זצ"ל (פ"א אחר) כתב טעם אחר לזה וז"ל: ושמעתי הטעם, שאומרים פרק לדוד ה' אורי וגו' בימים אלו, מפני שיש בו י"ג שמות הוי"ה כנגד י"ג מידות הרחמים, עכ"ל

והנה ב"בעל הטורים" (פ"א נצבים) כתב על הפסוק שנאמר בפרק לדוד ה' אורי וגו' "לולא האמנתי לראות וגו'" לול"א אותיות אלול"ל, עכ"ד ובספר "פרי צדיק" לרבי צדוק הכהן זצ"ל כתב עפ"י זה וז"ל, בתיבת לול"א נרמזו אותיות אלול"ל, שאז הזמן לתקן מעשיו כדי שלא יגרום החטא וכו', ומטעם זה אומרים מזמור הזה בחודש אלול, מפני שזכר בו פסוק זה, עכ"ל, וראיתי שהביאו בשם הספר הקדמון "שער המלך" (שער א' פ"א עניני אלול) שכתב עוד כזה, שהטעם שנרמז חודש אלול באותיות "לול"א" שהוא אותיות אלול בצורה הפוכה ולא באופן ישר, דהיינו לאחור ולא לפנים, וזהו כי האדם רץ כל השנה ואינו יודע להיכן רץ, ובחודש אלול צריך להחזירו להפוך פניו לאחוריו ולהשיג ולבדוק את כל השנה שעברה ושכבר נמצאת אחורינו, ולתקן מה שפגם ח"ו בשנה זו, עיי"ש.

הרב אליקים דבורקס, יתד נאמן.